

KRAJINA KRIVÝCH ZRKADIEL

SILVIA GÁLIKOVÁ, Filozofický ústav SAV, Bratislava

Vo svojej krátkej úvahe budem reagovať na niektoré myšlienky z príspevku L. Kvasza *Načo písať filozofiu na Slovensku*, ktorý vyšiel v časopise *Filozofia* 2001/1.

Prvá sa týka skonštatovania nízkej úrovne mojej argumentácie v stati *O filozofii, Žofii, Človeče nehnevaj sa, ÚV KSCĽ a o inom* z *Filozofie* 2000/8, ktorému, pravdu povediac, nerozumiem. Vo svojej **zásadnej** námietke, ktorá sa v rámci predloženej diskusie zvlášť vzťahovala na príspevok L. Kvasza, som poukázala na fakt, že pre zmysluplnú diskusiu je potrebná jasná formulácia problému. L. Kvasz totiž otázku V. Suváka z pilotnej state celej diskusie o písaní "s" v slove *filozofia* odsúva a nahrádza ju nastoľovaním celého radu iných otázok. To však vo svojej odpovedi L. Kvasz úplne ignoruje.

Na margo bodu 2.4. [1,58] poviem len toľko, že mi je jasné, že pod duchom slovenskej filozofie nemal na mysli priesvitné strašidlá (a už vôbec nechápem, čo to má spoločné s Hegelovou *Fenomenológiou ducha!*). Stále som však presvedčená o tom, že ak chceme hovoriť o "kritickom duchu slovenskej filozofie", musíme brať do úvahy mravenčiu prácu jednotlivých filozofov, a teda že práve na nich - na osobách - záleží, aká je a bude filozofia na Slovensku. L. Kvasz však na s. 56 píše, že jeho úvaha sa pohybuje v sociologickej rovine, v ktorej na *osobách* nezáleží. V texte niekoľkokrát opakuje, že mu šlo o vec, a nie o osoby, a preto je mu "jedno, kto konkrétne lezie do zadku, kto žongluje so slovami a kto chápe kritiku ako útok". Nejde mu o obviňovanie jednotlivcov, ale o "porozumenie mechanizmom fungovania slovenskej filozofickej scény" (s. 57). Nielenže mu vadí ohováranie, ktoré podľa neho v našej filozofickej obci prevažuje nad kritickou diskusiou, ale navyše v tretej časti textu rozpisuje typológiu *slovenských filozofov*, ktorú pokladá za užitočnú pre diskusiu o stave filozofovania na Slovensku. A tak vzťah "vecí a osôb", "mechanizmov fungovania slovenskej filozofickej scény a jej predstaviteľov" zostáva nejasný.

Ak som L. Kvasza pochopila správne, tak v rámci uvedenej typológie by som sa zrejme "ocitla" v poslednom "type" prploša, t.j. človeka, ktorý nemal s marxizmom nič spoločné, "prihlásil sa k nemu preto, lebo to bolo nevyhnutné, a teraz sa začína s marxizmom vnútorne vyrovnávať" - resp. začína sa v ňom prpláť.

Ak som spomenula svoje vymaňovanie sa spod vplyvu marxistickej filozofie, tak som nemala na mysli vymaňovanie sa spod vplyvu teórie, ktorá mi bola vnútená, ale hovorila som o teórii, o **pravdivosti ktorej som bola úprimne presvedčená**. Nevie, ako by L. Kvasz tento typ vo "svojej" typológii označoval, ale ak sa chce seriózne venovať analýze marxistickej filozofie a myslenia u nás, nemal by ho opomínať.

Takisto mi nie je jasné, ktorých učiteľov filozofovania má na mysli, keď na s. 59 píše o tom, že učitelia "nás" (úvodzovky S. G.) nedokázali "naučiť skutočné filozofovanie". V mojom prípade by som rada upozornila L. Kvasza na to, že na FF UPJŠ v Prešove (a zaiste nielen tam) sa **filozofia pestovala dávno pred revolúciou!** Za prebudenie lásky k múdrosti, za to, že sa v súčasnosti venujem filozofii, vdáčim svojim

učiteľom filozofie: V. Leškovi, T. Halečkovi, J. Soškovej, O. Sisákovej, J. Bilasovi, P. Tholtovi, R. Dupkalovi, H. Melkusovej, L. Belásovi, M. Cehelníkovi a mnohým ďalším.

Adresná som aj preto, lebo uplatňovanie *paušálnej typológie* na tých, ktorí sa venovali marxistickej filozofii (či už pred revolúciou, alebo po nej) patrí skôr na stránky bulvárnej tlače než na stránky odborného filozofického časopisu.

V súvislosti s vyrovnávaním sa s marxizmom by si mal L. Kvasz podľa môjho názoru predovšetkým ujasniť svoj **vlastný** postoj. To by mu možno pomohlo vyvarovať sa logickej nekonzistentnosti, ktorej sa dopúšťa na viacerých miestach svojho textu. Na jednej strane tvrdí, že "marxizmus žiadnu epistemológiu nemal" (s. 55), že "marxistov som nikdy nepovažoval za filozofov" (s. 61), a pokračuje: "Marxizmus nemá zmysel rozoberať. Je to marginálny smer sociálneho *myslenia*, ktorý ak sa vôbec filozofie dotýka, tak len veľmi povrchno. Neverím, že vyrovnávaním sa s marxizmom sa možno niekam posunúť ... Prplaním sa v pseudoproblémoch marxizmu len strácame čas, ktorý by sme mohli venovať skutočnej filozofii." (s. 62-63)

V poznámke (č. 8) k tomuto textu ale **zároveň** tvrdí, že je dôležité rozdebatovať otázku legitimacy a intelektuálnej poctivosti marxizmu a na s. 63 dokonca uvažuje nad tým, že jedným z možných zmyslov filozofovania na Slovensku je odstrániť ťaživé dedičstvo minulosti, rozbíjať moc stereotypov (ktoré nesie so sebou marxizmus)! Ak bolo L. Kvaszovi už dávno pred revolúciou jasné, že marxistická filozofia stelesňuje zlo, proti ktorému treba bojovať, prečo čakal s analýzou marxizmu desať rokov (poznámka č. 8)?

Na záver sa pokúsim vyjadriť k otázke zmyslu filozofovania na Slovensku, ktorú L. Kvasz kladie v závere svojho príspevku. Pripúšťam, že vzhľadom na to, že marxistické učenie u nás preniklo do hĺbky ekonomického a spoločenského života, vyrovnávanie sa s ním má isté špecifické črty. Ak sa chce L. Kvasz zaoberať práve týmito špecifikami, mal by tak učiniť cez analýzu **konkrétnych filozofických problémov**, a nie tým, že sa bude štylizovať do roly **diagnostika** slovenskej filozofickej scény, a to už od roku 1948! Nie je mi jasné, akým právom chce L. Kvasz nastavovať zrkadlo, v ktorom sa môže každý nad sebou zamyslieť (s. 57), neviem, prečo by nám mala skutočná filozofia (t.j. filozofia tu a teraz) chýbať, pretože nás to vraj naši učitelia nedokazali naučiť (s. 59), neviem, komu "chýba porozumenie našim vlastným problémom" (s. 59), neviem prečo by slovenská filozofia mala byť paralyzovaná (s. 63).

Výzvy, ktorú L. Kvasz adresuje filozofom na Slovensku, aby začali slobodne filozofovať, by sa mal podľa môjho názoru pridrižovať predovšetkým on sam. Odporúčam mu preto do pozornosti jeho vlastnú vetu zo strany 55, kde píše: "Preto, keď chce niekto analyzovať vplyv marxizmu na určitú oblasť slovenskej filozofie, mal by to robiť na širšej báze faktov, než aký poskytuje metóda voľných asociácií".

LITERATÚRA

[1] KVASZ, L.: *Načo písať filozofiu na Slovensku*. In: *Filozofia* 56, 2001/1, s. 53-64.

PhDr. Silvia Gáliková, CSc.

Filozofický ústav SAV

Klemensova 19

813 64 Bratislava

SR